

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Kieltenopetus Suomessa: Näkemyksiä ja kehittämistoimia

Kieltenopetus on olennainen osa Suomen koulujärjestelmää, joka tarjoaa oppilaille arvokkaan mahdollisuuden oppia ja kehittää kielitaitoaan. Kuitenkin kielenopetuksen järjestämisessä ja toteuttamisessa kohtaamme haasteita, jotka ansaitsevat huomiota ja ratkaisuja. Tässä artikkelissa keskityn erityisesti kielenopetuksen nykytilaan sekä hankepohjaisuuden merkitykseen kielenopetuksen ja kielten oppimisen kehittämistyössä. Lisäksi tarkastelen pakollisuuden ja valinnaisuuden dynamiikkaa kielenopetuksessa ja sen vaikutuksiin oppilaiden kielenoppimiseen ja opiskelumotivaatioon. Ymmärtämällä näitä tekijöitä voimme edistää tehokkaampaa ja innostavampaa kielenopetusta Suomen kouluissa.

Julkaistu 11. lokakuuta 2023 | Kirjoittanut: Maarit Rainio

Kieltenopetuksen nykytila

Kieltenopetuksen järjestäminen on tärkeä osa koulutusjärjestelmäämme, sillä se edistää kansainvälistä vuorovaikutusta, kulttuurien ymmärtämistä ja avartaa oppilaiden näkökulmia maailmaan. Kun ihmisillä on kyky kommunikoida sujuvasti eri kielillä, he pystyvät rakentamaan siltoja eri maiden ja kulttuurien välille. Kielitaidon merkitys on entistäkin suurempi globaalissa yhteiskunnassa, jossa kansainväliset kontaktit ja työmahdollisuudet ovat lisääntyneet.

On hyödyllistä ja perusteltua aloittaa kielenopetus jo varhaisessa vaiheessa alakoulussa. Varhaisella altistumisella kielille saattaa olla positiivinen vaikutus oppimiseen ja kielitaidon kehittymiseen. Tarjolla olevien kielten valikoima tulisi kuitenkin olla monipuolinen ja laaja. Englannin lisäksi tulisi olla mahdollisuus opiskella muita kieliä, kuten kiinaa, japania, espanjaa, ranskaa, saksaa tai venäjää. Tämä antaisi oppilaille mahdollisuuden valita kieli, joka kiinnostaa heitä ja on mahdollisesti hyödyllinen tulevaisuudessa.

Kieltenopetuksen tulisi olla laadukasta ja motivoivaa.

Kieltenopetuksessa olisi tärkeää painottaa sekä kieliopillista osaamista että käytännön viestintätaitoja, kuten kuullun ymmärtämistä, puhumista, lukemista ja kirjoittamista. Kielenopetuksen yhteydessä tulisi myös edistää kulttuurien tuntemusta ja kulttuurien moninaisuuden arvostamista. Kielitaito ja kulttuuritietoisuus kulkevat usein käsi kädessä, joten näitä tulisi painottaa opetuksessa.

Nykyaikaiset teknologiaratkaisut tarjoavat uusia mahdollisuuksia kielenopetukseen. Työtapojen valinnassa kannattaa ottaa huomioon oppimispelien ja ylipäättään pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet kielten opiskeluun. Ne tarjoavat oppilaille perinteisiin koulutehtäviin verrattuna mielenkiintoisempia ja motivoivampia oppimisen haasteita viihteellisessä muodossa. Pelit parhaimmillaan sitouttavat oppilaat opittavan sisällön äärelle. Omassa tahdissa eteneminen ja välittömän palautteen saaminen pelistä edesauttavat oppimista. Pelatessa, haasteiden ollessa sopivalla tasolla taitoihin nähden, oppimispelitkin saavat aikaan flow-kokemuksen, jolloin ajan ja paikan taju katoavat. Hienoa, jos vieraiden kielten oppimiseen pääsee humahtamaan.

Seuraavassa esittelen kolme esimerkkiä rakentamistani digitaalisista oppimispeleistä, jotka olen suunnitellut yhdistämään pelillisyyden voiman ja kielenopiskelun monipuolisuuden: pakohuonepeli *Escape the Room*, oppiainerajat ylittävä aktiviteetti *Snowman Competition* ja kahdeksan kielen seikkailurata *Amazing Race* (kuva 1).

Kuva 1. Digitaalisia tehtävätyyppejä.

Suunnittelemani pakohuonepeli *Escape the Room* vie oppilaat jännittäville seikkailuille ympäri englanninkielistä maailmaa, kun he ratkovat seuraavia lukkojen takana piileviä arvoituksia *ThingLink*-alustalla:

- Lontoo, Iso-Britannia: *The Time-Traveling Adventure*
- New York, USA: *The Secret Science Lab*
- Sydney, Australia: *The Lost Explorer's Journal*
- Dublin, Irlanti: *The Irish Mythology Quest*
- Cape Town, Etelä-Afrikka: *The Safari*
- Toronto, Kanada: *The Maple Syrup Mystery*
- Edinburgh, Iso-Britannia: *The Haunted Castle Adventure*
- Singapore: *The Garden of Mysteries*.

Pakohuonepelit ovat innostava tapa opettaa englantia. Ne haastavat oppilaat käyttämään aktiivisesti kielitaitoaan, erityisesti sanaston hallintaa, kun he ratkovat pulmia ja vihjeitä avatakseen lukkoja pelissä. Pakohuonepelit myös kannustavat tiimityöhön ja keskusteluun, jolloin oppilaat harjoittelevat suullista ilmaisua englanniksi. Pelien tarinalliset elementit rohkaisevat oppilaita käyttämään luovuuttaan ja kertomaan tarinoita englanniksi. Kuuntelutaitojen kehittämiseksi peliin sisällytetään kuuntelutehtäviä. Pakohuonepelit auttavat oppilaita myös hallitsemaan aikaa ja työskentelemään tehokkaasti tiukkojen aikarajojen sisällä. Kaiken kaikkiaan nämä pelit tarjoavat innostavan, monipuolisen ja käytännönläheisen tavan kehittää oppilaiden englannin kielen taitoja.

SMART Technologies tarjoaa *Lumio*-alustan, jolla olen luonut *Snowman Competition* -tehtäväpatteriston, joka edistää ongelmanratkaisukykyä ja luovuutta. Tämä monialainen ja oppiainerajat ylittävä aktiviteetti yhdistää matematiikan, kuvataiteen ja englannin opiskelun seuraavalla tavalla. Oppilaat saavat käyttöönsä \$25.00, jolla he voivat ostaa erikokoisia ja eripainoisia osia lumiukkoonsa. Matematiikka-tehtävään lisää ulottuvuutta tuo se, että ostettujen osien yhteispaino ei saa ylittää 50 kg. Tarkkojen laskutoimitusten jälkeen oppilaiden on määrä rakentaa oma lumiukkonsa ostamistaan osista. Lumio-alusta mahdollistaa lumiukon eri osien kloonaamisen, mikä antaa oppilaille konkreettisesti mahdollisuuden rakentaa digitaalisesti oman lumiukkonsa. Lopuksi oppilaat kirjoittavat aineen lumiukostaan englanniksi. Lumiukon tarina sisältää mm. kuvauksen persoonallisuudesta, ulkonäöstä, luonteesta, identiteetistä ja tunteista. Tässä oppiainerajat ylittävässä aktiviteetissa oppilaat oppivat monipuolisesti erilaisia taitoja ja näkökulmia. Matemaattiset tehtävät kehittävät luovaa ongelmanratkaisukykyä. Kuvataiteen rooli lisää visuaalista havainnointikykyä ja ilmaisutaitoa. Lisäksi tämä aktiviteetti edistää kielitaidon kehittymistä, sillä se vaatii englanninkielistä kommunikaatiota ja kuvailua. Aktiviteetin avulla oppilaat oppivat myös ymmärtämään, kuinka eri oppiaineet liittyvät toisiinsa ja he oppivat soveltamaan oppimaansa monipuolisesti erilaisiin tilanteisiin. Kaikki tämä auttaa oppilaita kehittymään kokonaisvaltaisina oppijoina ja ajattelijoina.

Amazing Race on kiehtova kieliseikkailurata, jolla oppilaat pääsevät tutustumaan kahdeksaan huikeaan kieleen - ruotsi, englanti, saksa, ranska, venäjä, japani, espanja ja italia - ratkomalla näihin kieliin liittyviä tehtäviä laulaen, leikkien, puhuen, kirjoittaen, kuunnellen, lukien, digipelejä pelaten, maantuntemustehtäviä pohtien ja ennen kaikkea liikkuen. On upeaa huomata, miten oppilaat ymmärtävät englannin avulla pääkohtia kielistä, joita he eivät ole koskaan edes opiskelleet. Kieliseikkailurata herättää oppilaassa myönteisen asenteen kielenoppimiseen sekä vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia moniakin kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Seikkailurata herättelee oppilaiden uteliaisuutta kieliin. Englannilla on globaali asema maailmankielenä ja sen avulla pystyy avaamaan monta muuta kieliovea.

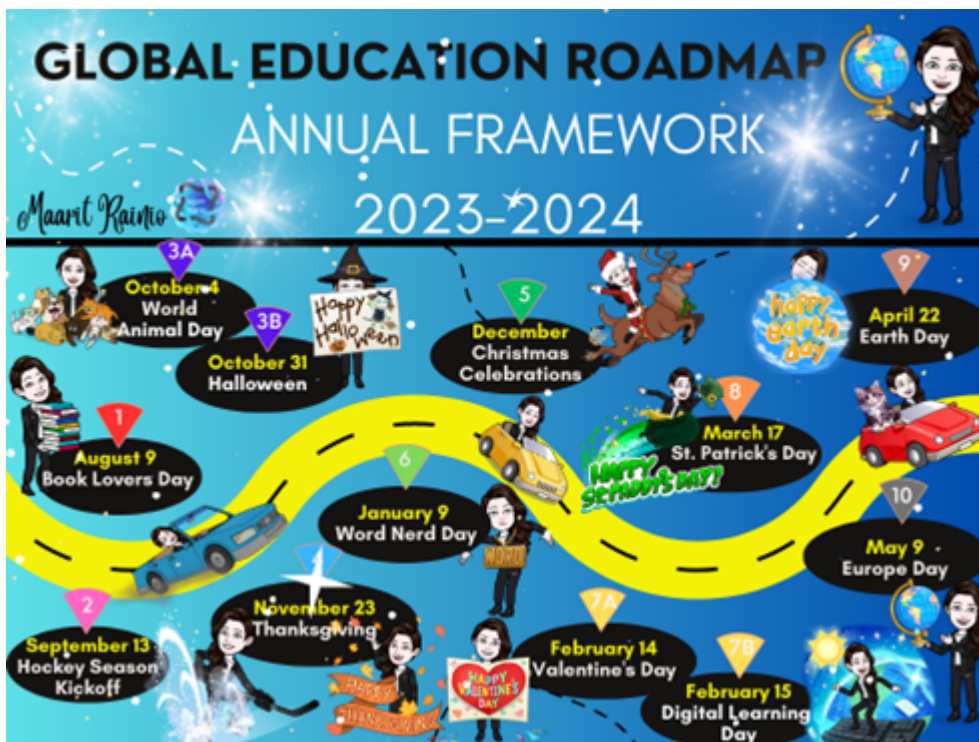
Kieltenopetuksen järjestäminen Suomessa edellyttää jatkuvaa kehittämistä ja resurssien riittävää kohdentamista. Tarvitaan panostuksia opettajien koulutukseen, oppimateriaalien kehittämiseen ja erityisesti monipuolisten teknologisten ratkaisujen hyödyntämiseen

opetuksessa. Lisäksi tarvitaan vahvaa yhteistyötä koulujen, oppilaiden, vanhempien, korkeakoulujen ja työelämän välillä, jotta kielenopetus vastaa nykyajan tarpeita ja mahdollistaa oppilaiden kielenoppimisen ja kulttuuristen valmiuksien kehittymisen. Kieltenopetuksen merkitys ei rajoitu ainoastaan koulu-aikaan, vaan se vaikuttaa oppilaiden elinikäiseen oppimiseen ja työelämässä menestymiseen. Hyvin järjestetty ja laadukas kielenopetus tarjoaa oppilaille valmiudet kansainväliseen vuorovaikutukseen ja avaa ovia kansainvälisille mahdollisuuksille.

Hankepohjaisuus kehittämistyössä

Hankepohjainen oppiminen on oikein toteutettuna hyödyllinen työkalu kielenopetuksen kehittämistyössä. Hanke ei voi kuitenkaan olla opettajan työtä kuormittava, kontekstista irrallinen ja ylimääräinen velvoite, vaan sen pitää aina olla jo suunnitteluvaiheessa integroituna johonkin kielen opetussuunnitelman spesifiin aihekokonaisuuteen (tästä esimerkkinä koordinoimani *Think Globally – Act Locally* – kansainvälisyyshanke osoitteessa <https://mrathinkgloballyactlocally.blogspot.com/> (<https://mrathinkgloballyactlocally.blogspot.com/>)). Silloin hankepohjaisuus antaa opettajalle mahdollisuuden suunnitella ja toteuttaa opetussuunnitelman mukaista opetusta aihekokonaisuuden ja projektin ympärille yhdessä oppilaiden kanssa, oppilaita osallistaen ja täten myös välillisesti heidän opiskelumotivaatiotaan lisäten.

Think Globally – Act Locally –kansainvälisyyshanke pohjautuu oppilaitteni kanssa luotuun *kansainvälisyyskasvatuksen vuosikello* -konseptiin. Vuosikello etenee kouluvuoden mukaisesti elokuusta toukokuuhun, kesäkuukaudet on jätetty tästä kalenterista pois. Kouluvuoden alussa oppilaat valitsevat kansainvälisestä kalenterista ja/tai omasta elämästä 10–12 tärkeää juhlaa ja/tai tapahtumaa, joita käsitellään ja jotka sulautetaan pitkin lukuvuotta opetukseen. Esimerkiksi lukuvuonna 2023-2024 oppilaat saavat kosketuspintaa seuraaviin tapahtumiin ja juhliin: Book Lovers Day, Hockey Season Kickoff, World Animal Day, Halloween, Thanksgiving, Christmas Celebrations, Word Nerd Day, Valentine’s Day, Digital Learning Day, St. Patrick’s Day, Earth Day ja Europe Day (kuva 2). Tällä kertaa kansainvälinen juhlakavalkadi on tämännäköinen, mutta seuraavana lukuvuonna juhlapäivät valitaan uudelleen yhdessä oppilaiden kanssa.

Kuva 2. Kansainvälisyyskasvatuksen vuosikello lukuvuonna 2023–2024.

Kansainvälisyyskasvatuksen vuosikello on suunniteltu helpottamaan opettajien työtä ja siirtämään kansainvälisyyskasvatus peruskouluopetuksen keskiöön. Sen tavoitteena on integroida kansainvälisyyskasvatus osaksi eri oppiaineiden opetusta, eikä korvata muita oppitunteja. Vuosikello tarjoaa rakenteen ja suuntaviivat, joiden avulla kansainvälisyyskasvatus voidaan saumattomasti liittää muuhun opetukseen. Näin oppilaat voivat saada kansainvälisiä näkökulmia ja kokemuksia eri aineiden kautta, rikastuttaen oppimiskokemustaan.

Oikein suunniteltuna ja opetusta tukevana elementtinä hankepohjaisuus kehittää opettajien pedagogisia taitoja ja yhteistyövalmiuksia. Oppilaiden erilaisten projektien suunnittelu ja ohjaaminen auttavat opettajia refleктоimaan omaa opetustaan ja kehittämään uusia menetelmiä. Hankepohjaisuus kannustaa opettajia käyttämään luovia ja innovatiivisia menetelmiä opetuksessaan. Se antaa opettajille tilaa kokeilla uusia ideoita, lähestymistapoja ja oppimisympäristöjä, mikä johtaa parempaan oppimistulokseen ja opetuksen laatuun. Lisäksi hankepohjaisuus kannustaa monialaiseen yhteistyöhön eri opettajien kesken, mikä rikastuttaa opetusta ja tarjoaa uusia näkökulmia.

Hankepohjaisessa työskentelyssä oppilaat osallistuvat aktiivisesti jo suunnitteluvaiheessa erilaisiin projekteihin tai hankkeisiin oppimisen tueksi. Oppilaat ovat aktiivisessa roolissa oman oppimisensa suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tällainen lähestymistapa kannustaa

oppilaita soveltamaan oppimiaan taitoja ja tiedon osa-alueita todellisiin tilanteisiin. He saavat suunnitella, toteuttaa ja arvioida projekteja tiimityönä tai itsenäisesti opettajan ohjauksessa. Tällainen toimintatapa tarjoaa oppilaille lukuisia etuja. Se edistää käytännön oppimista ja auttaa heitä kehittämään ongelmanratkaisutaitoja, luovuutta, kommunikaatiota, yhteistyötä ja projektinhallintaa. Oppilaat oppivat myös ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja kehittävät itsenäistä työskentelyä ja aloitteellisuutta.

Opettajan rooli hankepohjaisessa työskentelyssä on ohjata ja tukea oppilaita projektin eri vaiheissa. Opettaja voi auttaa oppilaita valitsemaan sopivia aiheita, asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan toimintaa ja arvioimaan projektin tuloksia. Opettaja myös tarjoaa tarvittaessa opetusta ja resursseja, jotta oppilaat voivat saavuttaa projektin tavoitteet. Hankepohjainen työskentely tarjoaa oppilaille merkityksellisiä oppimiskokemuksia ja valmistaa heitä tulevaisuuden työelämää varten, jossa projektityöskentely ja monialainen yhteistyö ovat yhä tärkeämpiä taitoja.

Pakollisuuden ja valinnaisuuden dynamiikka kielenopetuksessa

Suomessa pakollinen kielenopetus on tärkeä osa peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmaa. Se varmistaa, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus hankkia vähintään perustaidot tietyissä kielissä, kuten äidinkieleksi määritellyssä kielessä ja yhdessä vieraassa kielessä. Pakollisuus takaa myös, että yhteiskunnassa säilyy kielitaitoa näissä kielissä. Pakollinen kielenopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden kehittää kielitaitoaan. Se auttaa heitä kommunikoimaan sujuvasti ja ymmärtämään toisiaan eri kieliryhmien välillä. Tämä on erityisen tärkeää Suomessa, jossa on kaksi virallista kieltä ja monikielinen yhteiskunta.

Kielivalintoja tehdessä on oppilaan ja huoltajan aina pohdittava oppilaan jaksamista ja voimavaroja ennen kuin tehdään valintapäätöksiä uuden kielen opiskelun aloittamisesta. Ensisijaisesti kaikille yhteisten oppiaineiden opiskelu tulee sujua oppilaalta riittävän hyvin. Oppilaat eivät myöskään halua koulupäivistään kauhean kuormittavia, vaan väliin kaivataan kevennystä käytännönläheisistä aineista kuten taideaineista, kotitaloudesta ja liikunnasta. Vaikka kielen opiskelu tarjoaa runsaasti palkitsevia mahdollisuuksia kehittää viestintätaitoja, avartaa maailmankuvaa ja edistää kansainvälistä

ymmärrystä, se vaatii aina panostamista, sitoutumista, säännöllistä harjoittelua, motivaatiota ja ennen kaikkea työtä. Tästä näkökulmasta katsottuna uusi vieras kieli ja sen maailmaan sukeltaminen on toki rikkaus, mutta oppilaan hyvinvointia ja voimavarojen riittämistä tulee aina priorisoida.

Yksi vaihtoehto kielenopiskelun lisäämiselle saattaisi olla mahdollisuus tutustua moniin vieraisiin kieliin ilman arvosanatavoitteita ja arvosanapaineita. Minun opettajanurani suurin tähtihetki on ollut ideoimani valinnaisaine *Act Globally*, joka keskittyi maailmankansalaiseksi kasvamiseen, kansainvälisyyskasvatukseen ja jossa oppilaat opiskelivat kahdeksan kielen turistialkeet (ruotsi, englantia, venäjä, japani, saksa, ranska, italia ja espanja). Tämä valinnaisaine tarjosi kaikille mahdollisuuden tutustua moniin uusiin kieliin ilman arvosanatavoitteita, saavuttaa alkeiskielitaito useista kielistä tulevaa elämää varten, saada kosketuspintaa kansainvälisiin tuulahduksiin ja kokea monikulttuurisia elämyksiä. Mielestäni vähäinenkin kielitaito on arvokas asia. Sen avulla saa mahdollisuuden avata oven ja kurkistaa eri kulttuureihin sekä lumoutua kielten ihmeellisestä maailmasta.

Kuva 3 esittelee, miten tätä valinnaisainetta kuvailevat ja houkuttelevat julisteet tarjoavat ikkunan maailmalle. Julisteet kutsuvat oppilaita osallistumaan tähän ainutlaatuiseen opintopolkuun, joka tarjoaa kokemuksia ja näkökulmia globaaliin yhteisöön.

Kuva 3. Julisteet esittelevät *Act Globally* -kansainvälisyyskasvatuksen ja turistikielten valinnaisineen.

Toinen vaihtoehto olisi edistää yhteistyötä eri koulujen välillä. Esimerkiksi jos kaksi tai kolme koulua tarjoaa saman valinnaisen kielen, voitaisiin harkita näiden koulujen oppilaiden yhdistämistä yhteiseen ryhmään. Tällä toimenpiteellä voitaisiin varmistaa valinnaisen kielen ryhmän toteutuminen. On kuitenkin tärkeää, että koulut sijaitsevat riittävän lähellä toisiaan, jotta oppilaiden siirtymiseen ei kulu liikaa aikaa, ja että siirtyminen tapahtuu turvallisesti.

Kolmas vaihtoehto olisi hyödyntää etäopetusta valinnaisten kielten ryhmien muodostamisessa. Korona-aikana opettajat ja kouluyhteisöt ovat oppineet käyttämään digitaalisuutta, etäopetuslaitteistoa ja etäopetusmenetelmiä. Minulla on vahva visio siitä, miten etäopetuksen avulla voitaisiin opettaa monia harvinaisiakin kieliä ympäri Suomea. Uskon selkeästi siihen, että kielten opiskelusta aidosti kiinnostuneet oppilaat voisivat tätä kautta saada mahdollisuuden opiskella itselleen tärkeää valinnaista kieltä.

Lopuksi

Kieltenopetuksen kehittäminen ja toteuttaminen Suomessa kohtaavat monia haasteita, mutta myös tarjoavat mahdollisuuksia. Nykytilan arvioinnin perusteella on selvää, että kieltenopetus on olennainen osa koulutusjärjestelmäämme ja edistää kansainvälistä vuorovaikutusta ja kulttuurien ymmärtämistä. Laadukas kieltenopetus tarjoaa oppilaille valmiudet kansainväliseen vuorovaikutukseen ja avaa ovia kansainvälisille mahdollisuuksille.

Varhainen kieltenopetus, monipuolinen kielivalikoima ja kulttuurituntemuksen edistäminen ovat keskeisiä kehittämistoimia. Lisäksi hankeperustainen oppiminen tarjoaa opettajille mahdollisuuden kehittää pedagogisia taitojaan ja innostaa oppilaita aktiiviseen oppimiseen. Pakollisuuden ja valinnaisuuden dynamiikassa on tärkeää tasapainottaa tarvetta varmistaa perustaidot kaikille oppilaille ja tarvetta tarjota valinnanvapautta ja mahdollisuutta syventyä kieliin, jotka kiinnostavat oppilaita ja ovat heille tulevaisuudessa hyödyllisiä.

Kieltenopetuksen kehittämistoimilla ja haasteiden voittamisella pyritään varmistamaan, että kieltenopetus vastaa nykyajan tarpeita ja edistää oppilaiden kielitaidon ja kulttuuristen valmiuksien kehittymistä. Laadukas ja motivoiva kieltenopetus tarjoaa oppilaille valmiudet toimia kansainvälisessä yhteiskunnassa ja menestyä tulevaisuuden työelämässä.

Maarit Rainio on vieraiden kielten lehtori Turun yliopiston Rauman normaalikoulussa ja vuoden kielenopettaja 2022.

Artikkeliin viittaaminen

Rainio, M. (2023). Kieltenopetus Suomessa: Näkemyksiä ja kehittämistoimia. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14(5). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2023/kieltenopetus-suomessa-nakemyksia-ja-kehittamistoimia> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2023/kieltenopetus-suomessa-nakemyksia-ja-kehittamistoimia>)